

Теоретичні основи фінансової безпеки підприємства

Костецький В.В., к. е. н., Тернопільський національний економічний університет

Однією з найважливіших умов забезпечення стійкого зростання і розвитку підприємства є наявність ефективної системи його фінансової безпеки, змістом якої виступає розробка і реалізація комплексу заходів щодо захисту його фінансових інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Поняття «фінансова безпека» введено в науковий обіг відносно недавно, і досить докладно розглядається сучасними дослідниками на макрорівні в системі більш загальних категорій («економічна безпека держави», «національна безпека»). На рівні суб'єктів господарювання дослідження сутності поняття «фінансова безпека» в сучасній науковій літературі не отримало широкого розповсюдження й ідентифікується як один з елементів економічної безпеки підприємства.

Необхідність комплексного підходу до формування фінансової безпеки підприємства, що забезпечує захист його фінансових інтересів в процесі розвитку, обумовлює її виділення в самостійний об'єкт управління у загальній системі фінансового менеджменту. У зв'язку з цим виникає необхідність розгляду сутності поняття «фінансова безпека підприємства» та виявлення його найбільш характерних особливостей.

Аналіз наукових публікацій з даного питання дозволив нам узагальнити і доповнити сутнісні характеристики фінансової безпеки підприємства наступним чином:

1. Фінансова безпека є одним з основних елементів економічної безпеки підприємства. У загальному складі елементів економічної безпеки фінансова компонента є провідною в силу важливого значення структури та рівня фінансового потенціалу підприємства для забезпечення основних цілей його діяльності.

2. Фінансова безпека може бути охарактеризована за допомогою комплексу кількісних і якісних параметрів фінансового стану, що відображають рівень його захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз.

На нашу думку, ступінь даного захисту обумовлена здатністю органів управління компанії на відповідних рівнях: забезпечити сталий економічний розвиток підприємства; нейтралізувати негативний вплив кризових явищ економіки та навмисні дії конкурентів; сформуванати адекватну систему обліку фінансових потоків і підвищити ефективність системи контролю; залучати і використовувати позикові кошти за оптимальною вартістю і контролювати прийнятний рівень боргового навантаження; запобігти випадкам халатності, шахрайства, а також зумисним діям персоналу у відносинах з контрагентами; розробити та впровадити систему постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою раннього діагностування кризових явищ.

Реалізація перерахованих напрямів допоможе підприємству створити необхідний запас міцності фінансової системи, що забезпечує подолання кризових наслідків.

3. Показники фінансової безпеки повинні мати порогові значення, за розмірами яких можна говорити про рівень фінансової стійкості підприємства.

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, які відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства. Порогові значення – це граничні величини, недотримання значень яких призводить до фінансової нестійкості, перешкоджає нормальному розвитку різних елементів відтворення, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій. Система показників-індикаторів, які отримали кількісне вираження, дозволяє завчасно сигналізувати про небезпеку і вживати заходів щодо її попередження. Об'єктом забезпечення фінансової безпеки має виступати сформований комплекс пріоритетних фінансових інтересів підприємства, що вимагають захисту в процесі здійснення діяльності.

4. Основою формування фінансової безпеки підприємства є ідентифікація реальних та потенційних загроз внутрішнього і зовнішнього характеру його фінансовим інтересам. Серед усіх ідентифікованих загроз фінансовим інтересам компанії основна увага повинна приділятися найбільш небезпечним їх видами, до яких відносяться ті, що чинять прямий вплив на можливості реалізації пріоритетних фінансових інтересів підприємства та призводять до відчутним за розміром і наслідками втрат.

5. Найважливішою цільовою спрямованістю фінансової безпеки підприємства є створення системи необхідних фінансових передумов сталого зростання та розвитку в короткостроковому і довгостроковому періоді. У короткостроковому періоді мета і завдання формування фінансової безпеки повинні бути орієнтовані на стабілізацію його фінансового стану, при якому закладаються основи для майбутнього розвитку. У довгостроковому періоді мета й завдання системи фінансової безпеки повинні бути спрямовані на збереження найважливіших фінансових пропорцій, що забезпечують постійне зростання його ринкової вартості.

З урахуванням розглянутих основних характеристик зміст поняття фінансової безпеки можна визначити наступним чином.

Сутність фінансової безпеки підприємства визначається кількісно і якісно обумовленим рівнем його фінансового стану, що забезпечує захищеність його пріоритетних фінансових інтересів від певних реальних чи потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, при створенні умов стійкого, надійного функціонування підприємства, здатного планово розвиватися, зберігаючи фінансову рівновагу, платоспроможність та ліквідність в короткостроковому та довгостроковому періодах.